

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. İşbu çeviri, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Vakıf Fonu'nun desteğiyle yapılmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Bu çeviri, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan, telif haklarına ilişkin belgeyi okuyunuz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyrights/droits d'auteur à la fin du présent document.

Mahkeme içtihadı üzerine bilgi notu N° 150

Mart 2012

Konstantin Markin/Rusya [BD] - 30078/06

Karar 22.3.2012 [BD]

Madde 14

Ayrımcılık

Babalık izni hakkı ile ilgili olarak askeri personel arasında cinsiyete dayanan farklı muamele yapılması : *ihlal*

Olaylar – Rus hukukunda sivil sektörde çalışan anne ve babalar, ergin olmayan çocukları ile ilgilenmek için üç yıllık bir babalık izni ile, bu dönemin bir bölümü için aylık bir ödenek alma hakkına sahiptirler. Ayrıca bu hak açıkça, kadın olan askerlere verildiği halde, erkek olan askerlere verilmemektedir. İstihbarat amaçlı alanda radyo operatörü olarak orduda çalışan ve boşanan başvuru, evliliğinden olan üç çocuğuna bakmak için üç yıllık bir babalık izni talebinde bulunmuştur. Ancak başvuru bu talebi, yasanın kendisine böyle bir izinden faydalanma hakkı vermediği gerekçesiyle reddedilmiştir. Sonrasında başvuru üstleri, ailevi zorlukları nedeniyle kendisine, yaklaşık olarak iki yıllık bir babalık izni vermişlerdir ve ona ekonomik bir yardım yapmışlardır. Buna rağmen başvuru, Anayasa Mahkemesi'ne bir başvuruda bulunmuştur ve bu başvuruda yürürlükteki mevzuatın Anayasa'da ifade edilen eşitlik ilkesi ile uyumsuz olduğunu iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi başvuru talebini reddetmiştir ve erkek askerlere babalık izni verilmesinin yasaklanmasının, askerlerin özel hukuki statülerinden ve yüksek oranda askerin kendi görevlerini yerine getirme imkansızlığına düşmesini engelleme zorunlulundan kaynaklandığını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, askerlerin kendi askeri statülerine bağlı yükümlülükleri bilerek yerine getirdiklerini ve kendileri, çocuklarıyla ilgilenmeye karar vermeleri durumunda askerlikten erken ayrılma hakları olduğunu ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi, kadınların orduda temsil edilmelerinin zayıf olmasından ve doğuma bağlı olarak kadınlara biçilen özel sosyal rolden dolayı, babalık izni hakkının kendilerine istisnai olarak verildiğini açıklamıştır.

7 Ekim 2010 tarihli kararla (bkz., Bilgi Notu N° 134) Mahkeme'nin bir dairesi altıya karşı bir oyla, Sözleşme'nin 8. maddesi ile birlikte öne sürülen 14. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Hukuk açısından – 8. madde ile birlikte öne sürülen 14. madde : Babalık izni ve buna denk gelen ödenek, 8. maddenin kapsamına girmektedir çünkü bunlar, aile yaşamını teşvik etmektedir ve aile yaşamının düzenlenmesi üzerinde etkileri vardır. Bu nedenle 8. madde ile birlikte 14. madde uygulanmaktadır. Babalık izni ve babalık izin ödeneği konusunda erkekler kadınlarla aynı durumda bulunmaktadırlar (ama doğum izni konusunda aynı durumda değildirler). Buradan, babalık izni konusunda erkek olan başvurucunun, kadın olan askerlerle aynı durumda olduğu sonucu çıkmaktadır. Her iki cinsiyete ait askerler arasında varolan bu farklı muamelenin, objektif ve makul bir nedene dayanıp dayanmadığını belirlemek gerekmektedir.

Bu bağlamda Mahkeme, bugün cinsiyetler arasındaki eşitliğin gelişmesinin Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin önemli bir amacı olduğunu ve sadece çok güçlü nedenlerin cinsiyete dayalı farklı muameleyi, Sözleşme ile uyumlu hale getirdiğini belirtmektedir. Özellikle belirli bir ülkede çoğunluğun sosyal davranışlarına veya genel düzenle ilgili geleneklere referans yapma bu farklı muameleyi haklı kılmaya yetmemektedir.

Hükümetin öne sürdüğü gibi Mahkeme, bu farklı muamelenin kadının çocuğun eğitiminde oynadığı rol ile haklı gösterilebileceğini kabul etmemektedir. Çağdaş Avrupa toplumu, çocukların eğitimi konusunda kadınlar ile erkekler arasında paylaşımın daha eşit bir şekilde yapılması konusunda gelişmiştir ve babaların rolü genç yaştaki çocuklar nezdinde iyi bir şekilde kabul edilmiştir. Rusya dahil olmak üzere, Avrupa ülkelerinin çoğunda, mevzuat bundan böyle, özel sektörde erkeklerin kadınlar gibi babalık izni alabilmelerini öngörmektedir ve önemli sayıda taraf devlette, hem kadın askerler hem de erkek askerler babalık izni hakkına sahiptirler. Söz konusu farklı muamele, kadınlar lehine bir pozitif ayrımcılık olarak kabul edilemez çünkü açıkça, kadınların toplumda maruz kaldıkları dejavantajlı durumu düzeltme amacıyla değildir. Ama bu farklı muamele cinsiyete bağlı negatif anlayışları devam ettirme amaçındadır ve hem kadınların kariyeri hem de erkeklerin aile yaşamları için bir engel teşkil etmektedir. Kısacası toplumda cinsiyetler arasında rollerin geleneksel olarak paylaşılması, orduda çalışanlar dahil olmak üzere erkeklerin babalık izninden muaf olmalarını haklı gösteremez.

Mahkeme, erkek askerlere babalık izninin verilmesinin, silahlı kuvvetlerin operasyonlardaki etkililiğine ve savaş gücüne zarar vereceği yönündeki Hükümetin argümanları konusunda ikna olmamıştır. Rus makamları, üç yıllık babalık izni alabilecek veya almayı isteyecek erkek askerin sayısını belirlemek ve bu izinlerin alınmasının etkilerini incelemek için hiçbir inceleme veya istatistiki araştırma yapmamışlardır. Hükümet tarafından sunulan istatistikler, bu konuda bir sonuç çıkarmaya imkan vermemektedir. Tüm erkek askerlerin çocuk yapma yaşında olmaları, orduda kadınlar ile erkekler arasındaki söz konusu farklı muameleyi haklı göstermeye yetmemektedir. Ancak Mahkeme, ulusal güvenlik konusunda ordunun önemi dikkate alındığını, ayrımcı olmamak şartıyla, babalık iznine bazı sınırlamalar getirilmesinin haklı gösterilebileceğini düşünmektedir. Örnek olarak, hiyerarşik pozisyonu, teknik niteliklerinin ender bulunması veya arazide askeri operasyonlara katılması gibi faktörler nedeniyle, kendi görevine başkasının bakmasının kolay olmadığı tüm kadın veya erkek askerlerin, babalık izninin kapsam dışında bırakılması haklı gösterilebilir. Buna karşın Rusya'da babalık izni hakkının tanınmaması, askerlerin ordudaki pozisyonlarından, başka bir kişi tarafından görevinin yerine getirilmesinden veya şahısların şahsi durumlarından bağımsız olarak, otomatik olarak tüm erkek askerlere uygulanmaktadır. Mahkeme için, bir grup şahsa cinsiyeti nedeniyle uygulanan bu

genel ve otomatik sınırlama, devletin kabul edilen taktir yetkisinin kapsamından çıkma olarak kabul edilmelidir.

İstihbarat amaçlı alanda radyo operatörü olan başvurunun görevi erkek askerler ve kadın askerler tarafından yerine getirilebilmektedir. Bu anlamda başvurunun ünitesinde, işine denk gelen başka işlerin, şartsız olarak üç yıllık babalık izni hakkı olan kadınlar tarafından yerine getirilmesi anlamlıdır. Dolayısıyla başvuru, mantıklı veya objektif bir neden olmaksızın cinsiyete dayalı bir ayrımcılığa maruz kalmıştır. Cinsiyete dayalı ayrımcılığın temel önemi dikkate alındığında, başvuru orduda çalıştığı için, ayrımcılığa maruz kalmama hakkından feragat ettiğini kabul edemeyiz.

Sonuç : ihlal (onaltıya karşı bir oyla).

Madde 34 : Başvurucu, Avrupa Mahkemesi önündeki başvurusu devam ederken, kendisine davası ile ilgili sorular soran bir savcının evine ziyaretine geldiğinden şikayet etmektedir. Mahkeme, prensip olarak bir devletin makamlarının Mahkeme'ye yaptığı başvuru nedeniyle başvuruyla doğrudan doğruya ilişkiye geçmelerinin yerinde olmadığına altını çizmektedir. Ancak bu davada, aile yaşamı ile ilgili güncel bilgiler alınması amacıyla başvurunun evine savcının ziyarette bulunmasının, başvurucudan başvurusunu değiştirmesi veya başvurusundan vazgeçmesi amacıyla yapıldığını veya böyle bir etki gösterdiğini gösteren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle, ulusal makamların başvurunun bireysel başvuru hakkının kullanılmasını engellemedikleri kabul edilmektedir.

Sonuç : 34. maddeye uymada eksiklik bulunmamaktadır (ondörde karşı üç oyla).

Madde 41 : Manevi tazminat olarak 3 000 EUR.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından kaleme alınan bu özet Mahkeme'yi
bağlamamaktadır.

© **Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri, İngilizce ve Fransızca'dır. İşbu çeviri, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Vakıf Fonu'nun desteğiyle yapılmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Bu çeviri, Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, bu çevirinin kalitesine ilişkin olarak hiçbir sorumluluk almamaktadır. Bu çeviri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihat veritabanı olan HUDOC'tan veya HUDOC'un ilettiği olduğu diğer veritabanlarından indirilebilir (<http://hudoc.echr.int>). Bu çeviri, ticari olmayan amaçlarla ve davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ve İnsan Hakları Vakfı'na atıfta bulunmak suretiyle alıntılanabilir. Bu çeviriyi kısmen veya tamamen, ticari amaçlarla kullanmak isteyenlerin, bunu aşağıdaki adrese bildirmeleri gerekmektedir: publishing@echr.coe.int.

© **Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour Européenne des Droits de l'Homme (<http://hudoc.echr.int>), ou de tout autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.